

Agraïments

El meu primer i més càlid agraïment és per a la Universitat de Barcelona i per al seu Departament d'Història Contemporània, on els meus companys m'han acceptat com cap altra institució ho hauria fet i on he trobat espai per a la reflexió i la docència. Mai no agrairé prou als qui han compartit amb mi la tasca de construir les peces que han fet possible aquest atlas, la paciència i la perseverança que han tingut.

Són persones fascinades pels fets majoritaris i arriscades en les seves investigacions. Les seves tesis i els seus treballs han aportat bases sòlides que han servit per a donar suport a les nostres intuïcions; els seus estudis constitueixen models metodològics exemplars.

María Victoria Goñi perfilà una tipologia original de l'abstencionisme, Anna Monjo i Carme Vega es van aproximar com cap altra persona ho havia fet a la democràcia assembleària. Les entrevistes que vam fer amb l'Anna foren molt especials per a mi; juntes assaborírem el desconegut. Per a l'aproximació a l'electorat barceloní, Cristina Borderías va dissenyar el mapa amb els resultats de les primeres eleccions de la transició, cosa que ens va donar un punt de comparança que situava alhora la realitat republicana i la postfranquista. Cristina Boix treballà una mostra d'uns vint-i-cinc mil electors. El treball estadístic inicial es va fer a l'Escola d'Enginyers i després Xavier Moreno ha batallat amb els paquets de programes i ha aportat claus essencials sobre l'analfabetisme. Ramon Grau, que ha estat el col·laborador fonamental del segon volum, és el que més ens ha transmès l'exigència i el rigor pel treball ben fet i ha realitzat les tres pautes dels mapes electorals resseguint els perfils, els carrers i els espais d'una ciutat que potser ningú no coneix tan bé com ell.

Agraeixo també el suport científic del Departament de Geografia de la meua Facultat, i, especialment, el dels professors Xavier Ravella i Carles Carreres pel seu suport logístic inestimable, i perquè ens van posar en contacte amb l'Institut Cartogràfic de Catalunya on es va realitzar la digitalització de les pautes cartogràfiques i el tractament posterior de les dades. El seu treball generós va ser reprès des del Centre Cultural de la Ciutat de Barcelona per Chico Costa, el qual va digitalitzar el mapa de Barcelona a fi de sobreposar-hi els resultats dels escrutinis. Roser Agustí i Blanca Nadal van col·laborar en la plasmació de les pautes i Joan Roca en la maqueta. Alba Abreu va informatitzar els tres censos electorals i Joan A. Subirana va idear la fórmula per a calcular la densitat electoral. També vull agrair el suport financer al projecte del Centre Superior d'Investigacions Científiques, de la Generalitat de Catalunya, de la Diputació de Barcelona i de la Universitat de Barcelona. A la Fundació Jaume Bofill i a l'Equip de Sociologia Electoral de la Universitat Autònoma de Barcelona he d'agrair-los el fet d'haver publicat la primera edició d'aquest atlas prologat per Isidre Molas, que fou la persona que em suggerí la importància d'esbrinar quins sectors socials es van abstenir durant la República. Finalment, recordar i agrair a Rosa Virós el fet d'haver compartit les meves primeres inquietuds quan en aquest país no podien existir equips de sociologia electoral.

Sempre he rebut ajut generós en els arxius de les quatre diputacions catalanes i en els d'alguns municipis, però el més important ha estat el que he rebut a l'Arxiu Històric de Barcelona. Des que vaig iniciar aquest projecte, l'Ardiaca es va convertir en la meua llar, i encara ho és. Als seus directors i al seu personal els haig d'agrair la seva col·laboració i la seva amistat; especialment la que m'han dispensat Montse Condomines i Lluís Úbeda, que han buscat i rebuscat tot el que els he demanat. Així mateix, vull agrair l'acollida i el suport financer que m'han donat altres centres de fora de Barcelona, com l'Institut d'Histoire du Temps Présent de París, el Woodrow Wilson International Center for Scholars del Smithsonian Institute de Washington, i el Center for European Studies de Harvard a Cambridge. En aquests centres, les discussions amb els col·legues han estat sempre fructíferes. No pot ser casual que una obrera militant i analfabeta en una col·lectivització barcelonina i un professor de ciència política de Harvard hagin estat els que més m'han il·luminat amb les seves paraules. El professor Richard Jensen, especialitzat en història quantitativa, em va ajudar a resoldre els problemes que planteja l'estudi dels escrutinis, i Willa Baum, a Berkeley, des del ROHO (Regional Oral History Office), em va donar les pautes arxivístiques necessàries per a poder iniciar un estudi semblant a Barcelona.

L'agraïment emocionat és per a les persones que he entrevistat i que han demostrat la potència del destí personal quan responien a qüestions amb contingut històric. He dialogat amb dones que es presenten com a líders morals, amb homes que m'han parlat «perquè el món sàpiga» el que ells han fet. Però sempre he sentit els meus silencis més a prop dels qui més callen i els meus interrogants més pròxims als dels qui menys responen; segurament per aquest motiu he dialogat amb persones amagades darrere de múltiples vel·ls i parapets i que no freqüenten escenaris públics. Aquestes han estat les entrevistes més difícils d'aconseguir i les més interessants, i aquestes han estat les persones a les quals aquest treball deu les seves conclusions inesperades, perquè les seves paraules destrossaven les nostres hipòtesis i obrien horitzons nous. Finalment, només em resta afegir que totes les persones esmentades aquí són exemptes de qualsevol responsabilitat en les possibles insuficiències d'aquest treball.